

Evropská
komise

Jedna měna Mnoho příležitostí

JEDNA MĚNA PRO JEDNU EVROPU

Cesta k euru

SPOLEČNĚ
OD 1957

JEDNA MĚNA PRO JEDNU EVROPU

Cesta k euru

OBSAH:

Co je to hospodářská a měnová unie?	1
Cesta k hospodářské a měnové unii: 1957 až 1999	2
Zavedení eura: 1999 až 2002	8
Organizace hospodářské a měnové unie	9
Očekávání rozšíření eurozóny	11
Dosavadní úspěchy	13
Euro v číslech	17
Euro v obrazech	18
Slovník pojmů	20

Co je to hospodářská a měnová unie?

Hospodářská a měnová unie (HMU) je obecně součástí procesu hospodářské integrace. Nezávislé státy mohou do různé míry integrovat svá hospodářství, aby dosáhly výhod jako např. vyšší vnitřní efektivnosti a vyšší odolnosti vůči vnějším událostem. Stupně hospodářské integrace je možné rozdělit do šesti kroků.

KROKY V HOSPODÁŘSKÉ INTEGRACI

1. Oblast preferenčního obchodu (se sníženými celními tarify mezi určitými zeměmi)
2. Oblast volného obchodu (bez interních tarifů pro některé či veškeré zboží mezi účastnickými státy)
3. Celní unie (se stejným vnějším celním sazebníkem pro třetí země a se společnou obchodní politikou)
4. Společný trh (se společnými předpisy pro výrobky a s volným pohybem zboží, kapitálu, pracovních sil a služeb)
5. Hospodářská a měnová unie (jednotný trh s jednotnou měnou a měnovou politikou)
6. Úplná hospodářská integrace (vše uvedené výše spolu s harmonizovanou fiskální politikou a dalšími hospodářskými politikami)

HOSPODÁŘSKÁ INTEGRACE A HMU V EVROPE

Stupeň hospodářské integrace se v různých částech Evropské unie liší. Všechny členské státy v EU jsou součástí toho, co nazýváme HMU, a tvoří společný trh, známý jako **jednotný trh**. Všechny vzájemně koordinují vytváření svých hospodářských politik, aby tak podpořily cíle HMU. Přijetí eura je závazek uložený Smlouvou o založení Evropského společenství (Smlouva nebo **Smlouva o ES**). V několika členských státech je stupeň integrace vyšší. Tyto státy přijaly jednotnou měnu – euro. Tyto země tvoří eurozónu a vedle jednotné měny mají také jednotnou **měnovou politiku** prováděnou **Evropskou centrální bankou**. Členské státy, které nejsou součástí eurozóny, si ponechávají své vlastní měny a provádějí své vlastní měnové politiky. Míra hospodářské integrace v rámci HMU je tedy hybridem kroků 4 a 5 uvedených v seznamu výše. K dosažení úplné hospodářské integrace by bylo nutné, aby se všechny členské státy připojily k eurozóně a harmonizovaly své fiskální politiky včetně zdanění a ostatní hospodářské politiky.

Modře vyznačené výrazy jsou vysvětleny ve významovém slovníku na konci

Předchůdci HMU

Hospodářská integrace mezi nezávislými státy není nic nového. Latinská měnová unie, zformovaná Francií společně s Belgií, Švýcarskem, Itálií a Řeckem, existovala od roku 1865 do roku 1927. Skandinávská měnová unie Švédska, Dánska a Norska trvala od roku 1873 do roku 1924. Německý celní spolek je pravděpodobně jedním z neúspěšnějších příkladů, počínaje celní unií mezi německými knížectvími v roce 1834 a konče centrální bankou, Reichsbank, a jednotnou měnou, Reichsmark, v roce 1875.

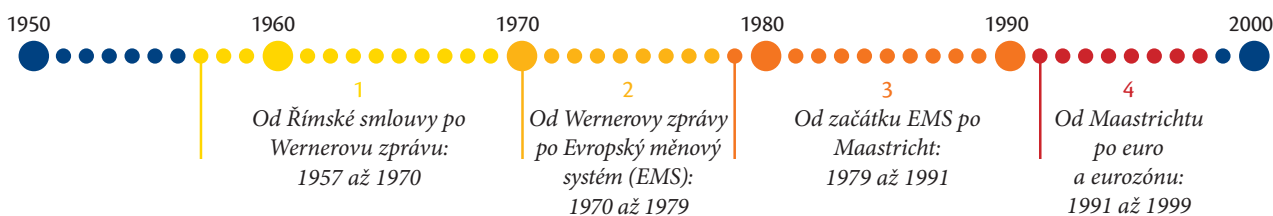
Cesta k hospodářské a měnové unii: 1957 až 1999

HMU byla opakujícím se přáním Evropské unie od konce šedesátých let 20. století, protože slibovala stabilitu měny a prostředí pro rychlejší růst a vyšší zaměstnanost. V cestě ovšem stály různé politické a hospodářské překážky, a to až do podpisu MAASTRICHTSKÉ SMLOUVY (Smlouva o Evropské unii nebo Smlouva o EU) v roce 1992. V neuspokojivém pokroku na cestě k HMU sehrály v různých obdobích svou roli slabá politická angažovanost, rozdílné

názory na hospodářské priority, nedostatečná hospodářská konvergence a vývoj na mezinárodních devizových trzích mimo možnost kontroly ze strany Unie.

Druhá polovina 20. století nicméně přinesla trvalou snahu členských zemí o hlubší hospodářskou spolupráci jako prostředek pro posílení vzájemných politických vazeb a ochrany společného trhu.

Cestu k dnešní hospodářské a měnové unii je možné rozdělit na čtyři období:

OD ŘÍMSKÉ SMLOUVY PO WERNEROVU ZPRÁVU: 1957 AŽ 1970

Římská smlouva nehovoří příliš o penězích

Poválečný řád tržních hospodářství v Evropě, Severní Americe a Japonsku byl založen na **brettonwoodském** systému, který poskytoval mezinárodní rámec pro stabilitu měny s použitím zlata a amerického dolaru jako převládajícího měnového standardu. Autoři **Římské smlouvy** proto předpokládali, že stabilní měny zůstanou standardem a že konstrukce Evropy by mohla být bezpečně založena na dosažení celní unie a společného trhu, které by umožnily volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu.

Měnové otřesy na konci šedesátých let

Brettonwoodský systém začal vykazovat známky napětí již na konci 50. let. V letech 1968–1969 hrozila nová éra měnové nestability, když si turbulence na trhu vynutily revaluaci německé marky a devaluaci francouzského franku. To ohrozilo společný systém cen společné zemědělské politiky, který byl v té době hlavním úspěchem Evropského společenství.

© Evropská společenství

Nahoře: Podepisování Římské smlouvy (25. března 1957)

Dole: Pierre Werner

Společenství hledá hospodářskou prosperitu a politický vývoj v HMU

V této znepokojující situaci a s víceméně dosaženou celní unií usilovalo Společenství o vytyčení nových cílů pro politický vývoj v příštím desetiletí. Barreho plán z roku 1969, který navrhoval větší hospodářskou koordinaci, přinesl nový impulz a HMU se na summitu v Haagu v roce 1969 stala formálním cílem. Představitelé evropských zemí založili pracovní skupinu pod vedením tehdejšího ministerského předsedy Lucemburska, Pierra Wenera, která měla vypracovat analýzu způsobu dosažení HMU do roku 1980.

Wernerova zpráva – HMU ve třech fázích

V říjnu roku 1970 podala Wernerova skupina konečnou zprávu, ve které definovala tři fáze procesu dosažení HMU během období deseti let. Konečným cílem měly být neodvolatelně konvertibilní měny, volný pohyb kapitálu a pevně stanovené směnné kurzy – případně jednotná měna. Aby toho bylo dosaženo, zpráva volala po užší koordinaci hospodářské politiky s úrokovými sazbami a správou rezerv na úrovni Společenství, spolu se schválenými rámci pro národní rozpočtové politiky.

OD WENEROVY ZPRÁVY PO EVROPSKÝ MĚNOVÝ SYSTÉM: 1970 AŽ 1979

Přestože se členské státy lišily v názoru na některá z hlavních doporučení zprávy, v březnu roku 1971 se v zásadě dohodly na přístupu k HMU ve třech etapách. První etapa měla experimentálně ověřit koncepci zúžení pásu pohybu směnných kurzů, ovšem bez jakýchkoli závazků pro další etapy.

Wernerova strategie naneštěstí brala pevné směnné kurzy vůči dolaru za dané. Po srpnu roku 1971, kdy USA fakticky uvolnily kurz dolaru, čerstvá vlna tržní nestability vytlačila vzhůru německou marku a zmařila naději na pevnější provázání měn ve Společenství.

Had v tunelu

Aby se situace napravila, v březnu roku 1972 vytvořily členské státy uspořádání známé pod názvem „had v tunelu“ jako mechanismus pro udržování fluktuací měn (had) v úzkém rozpětí vůči rozpětí dolaru (tunel). Během dvou let had kvůli ropné krizi, rozdílnosti politik a oslabení dolaru ztratil mnoho ze svých složek a zůstala z něj víceméně jen zóna německé marky zahrnující Německo, Dánsko a země Beneluxu.

„Rychlá smrt“ hada nepotlačila snahu o vytvoření oblasti měnové stability. Nový návrh HMU byl předložen v roce 1977 tehdejšími předsedou Evropské komise Royem Jenkinsem. Byl přijat v omezenější formě a spuštěn jako **Evropský měnový systém (EMS)** v březnu roku 1979 s účastí měn všech členských zemí s výjimkou libry šterlinků.

Roy Jenkins, předseda
Evropské komise v letech
1977 až 1981

© Evropská společenství

OD ZAČÁTKU EMS PO MAASTRICHT: 1979 AŽ 1991

Regulace inflace se stává prioritou Evropského společenství

Evropský měnový systém (EMS) byl vybudován na koncepci stabilních, ale regulovatelných směnných kurzů definovaných ve vztahu k nově vytvořené evropské měnové jednotce (ECU) – košové měně založené na váženém průměru měn EMS. V rámci EMS byly fluktuace měn kontrolovány prostřednictvím **mechanismu směnných kurzů (ERM)** a udržovány v rozmezí $\pm 2,25\%$ od centrálních parit vůči evropské měnové jednotce, s výjimkou italské liry, která se mohla odchylovat o $\pm 6\%$.

Přestože primárním cílem EMS bylo omezení nestability směnných kurzů, která byla považována za škodlivou pro obchod, investice a hospodářský růst, jeho vytvoření nepochybně napomohl nový konsenzus mezi členskými státy, že hospodářskou prioritou se musí stát regulace a omezování inflace. EMS byl radikálním, novým východiskem, protože směnné kurzy bylo možné změnit pouze po vzájemné dohodě účastnických členských zemí a Komise, což byl bezprecedentní přenos měnové autonomie.

EMS – dekáda úspěchu

Během několika prvních let byl EMS mnohokrát dolaďován. Nicméně v době jednání o Maastrichtské smlouvě v letech 1990–1991 se EMS ukázal jako úspěšný. Krátkodobá volatilita směnných kurzů mezi měnami ES byla významně snížena díky kombinaci konvergujících měř inflace, řízení úrokových sazeb, které bylo zacíleno na směnný kurz, společné intervenci na devizovém trhu a kontrole kapitálu.

Tento úspěch vytvořil povzbudivé pozadí k diskuzím o HMU spolu s cennou zkušeností ze společného řízení směnných kurzů, získanou centrálními bankami zemí Společenství.

Jednotná měna měla dokončit vytváření jednotného trhu

HMU vyvolala potřebu dokončení jednotného trhu, programu přijatého v roce 1985 pro odstranění všech zbývajících překážek volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Bylo zřejmé, že úplného úspěchu vnitřního trhu bude obtížné dosáhnout při relativně vysokých obchodních nákladech vytvářených existencí několika měn a nestabilními směnnými kurzy.

Kromě toho mnoho ekonomů a centrálních bankéřů vyjádřilo názor, že národní měnová autonomie není konzistentní s cíli Společenství vytyčenými pro volný obchod, volný pohyb kapitálu a pevné směnné kurzy. Z velké části byl tento názor později potvrzen otřesy, které postihly ERM v letech 1992–1993 a způsobily odstoupení liry a libry šterlinků a rozšíření flukтуаčních pásem na 15 %.

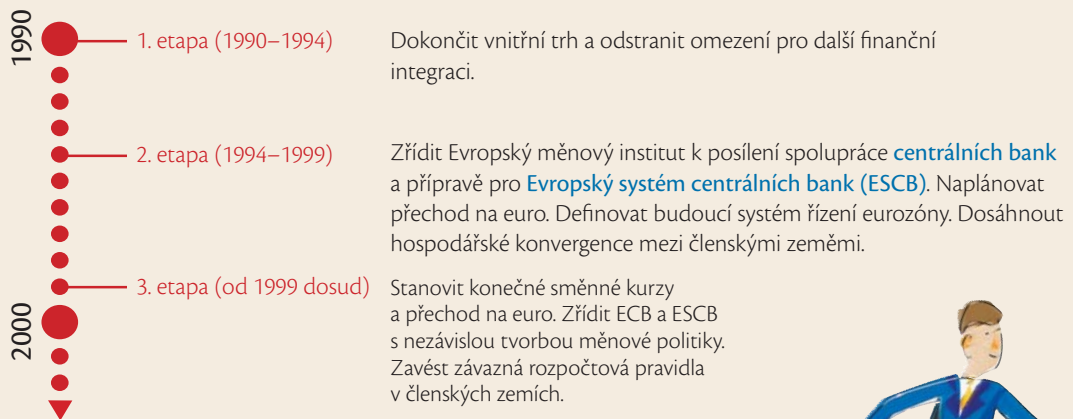
Jacques Delors, předseda
Evropské komise v letech
1985 až 1995

Delorova zpráva doporučila HMU ve třech etapách

V červnu roku 1988 byl na zasedání **Evropské rady** v Hannoveru ustaven výbor pro studium hospodářské a měnové unie, kterému předsedal tehdejší předseda Komise, Jacques Delors, a který byl složen z guvernérů centrálních bank členských států. Jejich jednomyslná zpráva předložená v dubnu roku 1989 definovala cíl měnové unie jako úplnou liberalizaci pohybu kapitálu, úplnou integraci finančních trhů, neodvolatelnou směnitelnost měn, neodvolatelnou fixaci směnných kurzů a možné nahrazení národních měn jednotnou měnou.

Zpráva uváděla, že by toho mohlo být dosaženo ve třech etapách, přesunem od užší hospodářské a měnové koordinace k jednotné měně s nezávislou Evropskou centrální bankou a s pravidly pro řízení velikosti a financování národních rozpočtových schodků.

Tři etapy HMU

© Evropská společenství

Směrem k politické,
hospodářské a
měnové unii:
Maastrichtská
smlouva

Příprava Maastrichtské smlouvy

Na základě Delorovy zprávy se Evropská rada v Madridu v červnu 1989 rozhodla přejít k první etapě HMU v červenci 1990 a Evropská rada ve Štrasburku v roce 1989 svolala mezivládní konferenci, aby zjistila revize Smlouvy potřebné pro postup k druhé a třetí etapě a k zavedení HMU.

První etapa HMU zahrnovala dokončení vnitřního trhu, počínaje koordinací hospodářských politik a odstraněním překážek finanční integrace. U následujících etap důkladná přípravná práce ze strany

guvernérů centrálních bank významně usnadnila práci na revidování Smlouvy.

Smlouva o Evropské unii byla dojednána hlavami států nebo předsedy vlád na zasedání Evropské rady v Maastrichtu v prosinci 1991, kde bylo také rozhodnuto, že Evropa bude mít silnou a stabilní jednotnou měnu do konce století.

Aby hospodářská a měnová unie mohla poskytovat rámec pro více pracovních míst a růst a aby bylo možné vyhnout se jejímu rozpadu, ekonomiky členských zemí musely před zavedením jednotné měny dosáhnout vysokého stupně konvergence. Proto byla ve Smlouvě o Evropské unii stanovena „maastrichtská kritéria konvergence“, která musí členské státy splnit, aby mohly zavést euro. Jsou uvedena v tabulce č. 1. Vedle těchto kritérií členské státy musely docílit sblížení vnitrostátních právních předpisů a pravidel řízení svých národních centrálních bank a měnových otázek.

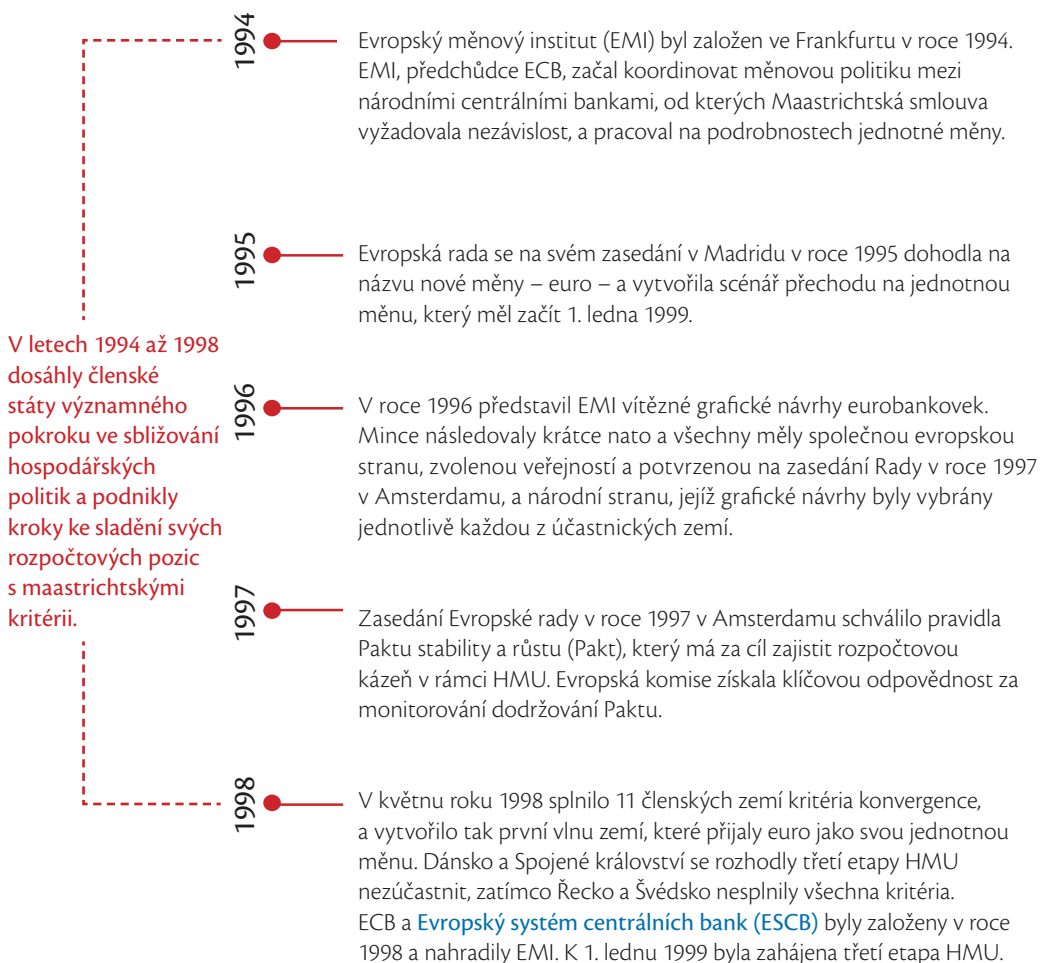
Tabulka 1. Maastrichtská kritéria konvergence

Co se měří	Jak se to měří	Kritéria konvergence
<i>Cenová stabilita</i>	Harmonizovaná míra inflace spotřebitelských cen	Ne více než 1,5 procentního bodu nad průměrem tří členských států s nejlepšími výsledky
<i>Zdravé veřejné finance</i>	Vládní schodek jako % z HDP	Referenční hodnota: ne více než 3 %
<i>Udržitelné veřejné finance</i>	Vládní dluh jako % z HDP	Referenční hodnota: ne více než 60 %
<i>Stálost konvergence</i>	Dlouhodobá úroková sazba	Ne více než 2 procentní body nad průměrem tří členských států s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability
<i>Stabilita směnného kurzu</i>	Odchylka od centrální parity	Účast v ERM po dobu minimálně 2 let bez vážných problémů

Maastrichtská kritéria konvergence byla vytvořena, aby zajistila, že ekonomika členského státu bude dostatečně připravena na přijetí jednotné měny. Poskytla společnou základnu pro stabilitu, dobrý stav a udržitelnost veřejných financí pro kandidátské země eurozóny, která odrážela sblížování hospodářských politik a odolnost proti hospodářským šokům. Kritérium směnného kurzu mělo ukázat, že je členský stát schopen spravovat své hospodářství bez devalvace měny.

OD MAASTRICHTU PO EURO A EUROZÓNU: 1991 AŽ 1999

S dohodou o cíli (HMU) a podmínkách (maastrichtská kritéria) se Evropská unie mohla nyní posunout kupředu. Druhá etapa HMU začala v červenci roku 1994 a trvala až do zavedení jednotné měny v roce 1999. V rámci druhé etapy bylo zahájeno velké množství přípravných činností:

© Evropská společenství

Zavedení eura: 1999 až 2002

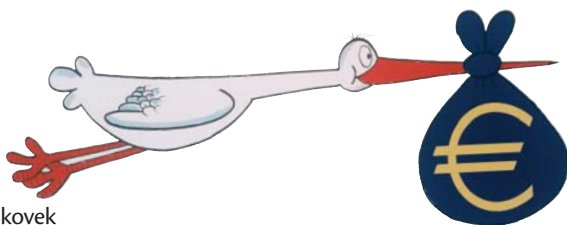
K 31. prosinci 1998 byly neodvolatelně stanoveny přepočítací koeficienty mezi eurem a měnami účastnických členských zemí. 1. ledna 1999 bylo zavedeno euro a tzv. **Eurosystem**, složený z ECB a národních centrálních bank (NCB) členských zemí eurozóny, převzal odpovědnost za měnovou politiku v nové eurozóně. To byl začátek přechodného období, které trvalo tři roky a skončilo zavedením eurobankovek a euromincí a stažením národních bankovek a mincí z oběhu. V roce 2000 Rada rozhodla, že Řecko splnilo potřebné podmínky pro přijetí jednotné měny, a tato země vstoupila do eurozóny k 1. lednu 2001.

Euro sice nahradilo národní měny okamžitě, ale národní měnové jednotky se staly dílčími jednotkami eura a euro zpočátku fungovalo pouze jako bezhotovostní nebo „účetní“ peníze. Bankovky a mince národních měn zůstaly prostředkem každodenních hotovostních transakcí. Během přechodného období to byl právě svět obchodu a financí, který začal používat euro v každodenních bezhotovostních operacích. Na finančních trzích tento přechod proběhl okamžitě – půda byla dobře připravena a obchodování na finančních trzích probíhalo výhradně v eurech. Správní orgány a podnikatelská sféra absolvovaly delší přechodné období, protože musely postupně převádět své systémy pro účetnictví, tvorbu cen a platby na euro. Pro občany bylo nejviditelnější částí přechodu uvádění dvojích cen na cenovkách v obchodech a u benzinových stanic atd. Bylo to součástí rozsáhlé propagační kampaně určené k seznámení široké veřejnosti s eurem a nadcházejícím zavedením bankovek a mincí.

Kurzy uvedené v eurech na bankomatu

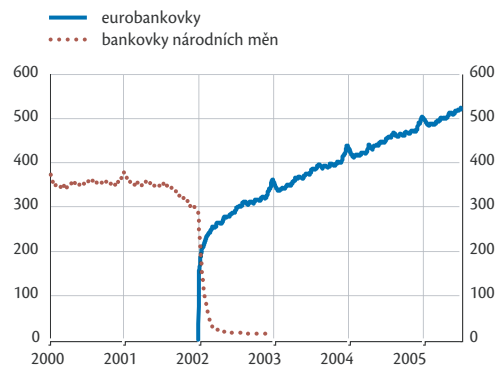
NOVÝ ROK A NOVÁ MĚNA

1. ledna 2002 proběhla největší směna bankovek a mincí v historii. Byl to úkol obrovských rozměrů, který se týkal bankovního sektoru, společností zajišťujících transport peněz, maloobchodníků, výrobců a provozovatelů mincovních automatů a široké veřejnosti. Na počátku poskytl národní centrální banky kolem 144 miliard EUR v hotovosti bankám (předzásobení) a tyto banky maloobchodníkům (druhotné předzásobení), aby se zabránilo zásobovacím potížím v dodavatelském řetězci. To znamenalo, že hotovostní euro bylo široce dostupné ve všech sektorech již v prvních dnech roku 2002. K 3. lednu 2002 již 96 % všech bankomatů v eurozóně vydávalo eurobankovky. A již jeden týden po zavedení probíhala více než polovina všech hotovostních transakcí v eurech.

© Evropská společenství

Celková hodnota bankovek v oběhu mezi rokem 2000 a červnem 2005 (v miliardách EUR)

Zdroj: ECB

Výměna hotovostních prostředků byla dokončena během dvou měsíců. Národní bankovky a mince přestaly být zákonným platidlem nejpозději ke konci února 2002 a v některých členských zemích ještě dříve. V té době bylo z oběhu staženo více než 6 miliard bankovek a téměř 30 miliard národních mincí a pro více než 300 milionů občanů ve 12 zemích začalo platit euro.

Organizace hospodářské a měnové unie

Podobně jako jednotný trh ani HMU není samoúčelná. Je nástrojem rozšíření cílů Evropské unie – konkrétně vyrovnaného a udržitelného hospodářského růstu a vysoké zaměstnanosti. Činnosti a instituce HMU byly od začátku navrženy tak, aby podporovaly tyto cíle prostřednictvím správy měnových a hospodářských aspektů eurozóny.

MĚNOVÁ POLITIKA

Eurozóna má jednu měnu a jednu měnovou politiku a nezávislé, centralizované rozhodování.

ECB a centrální banky všech členských zemí EU tvoří Evropský systém centrálních bank (ESCB). V rámci ESCB tvoří ECB a centrální banky členských zemí eurozóny tzv. Eurosystem. Rozhodnutí o měnové politice v eurozóně může přijímat pouze Rada guvernérů ECB, která je složena z guvernérů národních centrálních bank členských zemí, které přijaly euro, a ze členů Výkonné rady ECB. Rada guvernérů ECB je její nejvyšší rozhodovací orgán.

Stav ke dni 1. ledna 2007

HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA

Odpovědnost za hospodářskou politiku eurozóny zůstává ve značné míře na členských zemích, přestože Smlouva o ES od nich vyžaduje, aby koordinovaly svou tvorbu hospodářské politiky s ohledem na dosahování cílů Společenství. Koordinaci zajišťuje Komise a Rada **Ecofin**, která je složena z ministrů hospodářství a financí členských zemí. Koordinaci napomáhá mnoho struktur a nástrojů.

Euroskupina

Je to neformální seskupení ministrů hospodářství a financí členských zemí eurozóny, které volí svého vlastního předsedu na období dvou let. Zasedání Euroskupiny se účastní také Komise a ECB. Euroskupina je fórum pro diskuzi o otázkách souvisejících s eurozónou a pro koordinaci politik.

Pakt stability a růstu

S důrazem na sledování hospodářství členských zemí Pakt pomáhá posílit fiskální disciplínu v rámci HMU a zajistit zdravé veřejné finance. Komise monitoruje vládní schodky, které musí být podle Smlouvy nižší než 3 %, a dluh, jenž nesmí přesáhnout 60 % HDP. Pokud jsou tato omezení porušena, Rada může iniciovat postup při nadměrném schodku, včetně finančních pokut pro dotčený členský stát jako poslední možnosti.

© Evropská společenství

*Jean-Claude Juncker,
premiér a ministr financí
Lucemburska a předseda
seskupení Euroskupina*

Hlavní směry hospodářské politiky (BEPG)

Jedná se o hlavní nástroj koordinace hospodářské politiky v EU. Hrají klíčovou roli v podporování makroekonomické stability, strukturální reformy a hladkého fungování HMU. BEPG jsou nezávazná vodítka pro hospodářské politiky Společenství a členských států. Jsou založeny na diskuzích o hospodářské politice mezi evropskými institucemi a členskými státy. Na základě těchto diskuzí může Evropská komise vydat pro Společenství a každý členský stát doporučení, která jsou přijímána Radou ministrů. Rada a Evropská komise monitorují uplatňování těchto obecných zásad. Směry BEPG stanovují standard, oproti kterému se měří následná národní a evropská hospodářská rozhodnutí. V případě nedodržení může Rada vydat nezávazné doporučení ohledně nápravných opatření.

Očekávání rozšíření eurozóny

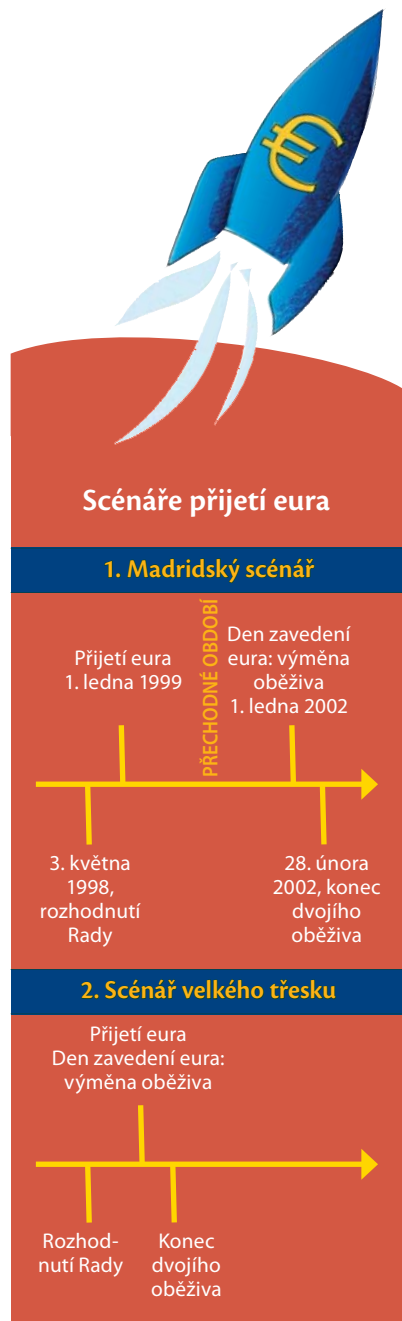
Členské státy, které vstoupily do EU v roce 2004 a 2007, jsou součástí HMU – což znamená, že koordinují tvorbu svých hospodářských politik s ostatními členskými státy EU a jejich centrální banky jsou součástí ESCB. Protože ovšem nevstoupily do eurozóny okamžitě po přistoupení, jejich oficiální statut do okamžiku přijetí jednotné měny je „členské státy, na které se vztahuje výjimka“. Tento statut je poskytován aktem o přistoupení a zavazuje členské státy k tomu, aby se v budoucnu staly řádnými členy eurozóny. Nové členské státy nevstoupily do eurozóny okamžitě po přistoupení, protože nesplňovaly kritéria konvergence. Smlouva o přistoupení jim proto poskytuje čas na podniknutí kroků potřebných k dosažení konvergence. Prvním členským státem, který vstoupil do eurozóny, bylo Slovinsko, a to v roce 2007.

POTŘEBA KONVERGENCE

Kritéria konvergence – maastrichtská kritéria – jsou hospodářské cíle a institucionální změny, kterých musí země dosáhnout před přijetím jednotné měny a vstupem do eurozóny. Jako měřítko konvergence se používají makroekonomické ukazatele uvedené v tabulce č. 1.

SCÉNÁŘE PŘIJETÍ EURA

Země, které chtějí vstoupit do eurozóny, musí splnit kritéria konvergence, ale skutečný proces zavádění eura se může u později vstupujících zemí lišit. Při vytvoření eurozóny měly zakládající členské státy mezi přijetím eura jako „účetních peněz“ pro bezhotovostní transakce v roce 1999 a zavedením hotovostního eura v roce 2002 tříleté přechodné období. V tomto takzvaném „madridském scénáři“ umožňuje tříleté přechodné období jednotlivcům a firmám přípravu na jednotnou měnu před tím, než se objeví v jejich peněženkách. Během tohoto přechodného období stále používají své národní měny pro hotovostní transakce. Několik budoucích členských států eurozóny ovšem přijme takzvaný „scénář velkého třesku“, čímž přijmou hotovostní euro okamžitě po vstupu do eurozóny a rychle stáhnou své národní měny z oběhu.

EUROZÓNA

Dosavadní úspěchy

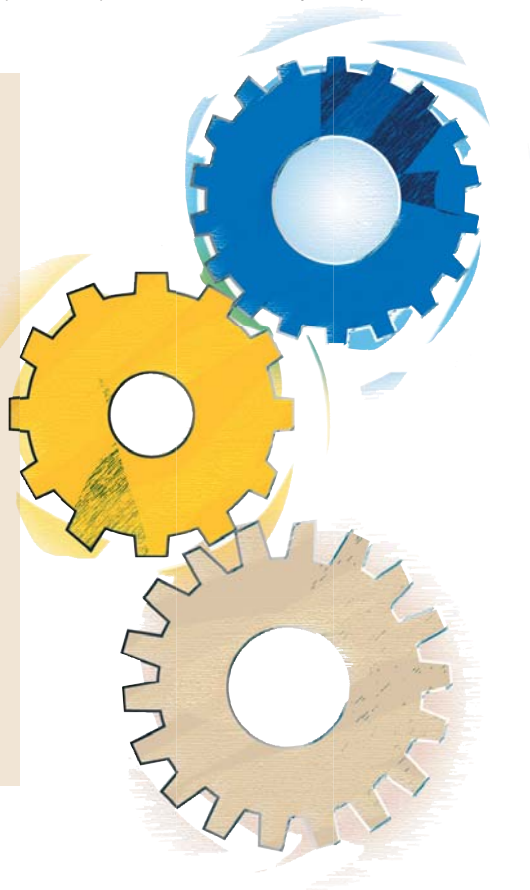
ZDRAVÉ INSTITUTE PRO ZDRAVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Institucionální rámec pro řízení HMU se jasně ukázal jako úspěšný a odráží silnou angažovanost členských států eurozóny při spolupráci na hospodářských otázkách „společného zájmu“. Tato spolupráce je životně důležitá pro růst a zvýšení počtu pracovních příležitostí – a zvyšování životní úrovně – které podporuje jednotný trh a HMU.

Jednotlivé země, jako například Spojené státy americké a Japonsko, mají centralizovanou měnovou politiku a centralizovanou fiskální politiku prováděnou jednou vládou. V eurozóně je to jinak. Přestože má eurozóna centralizovanou nezávislou měnovou politiku prováděnou ECB, fiskální politika, která se zabývá příjmovou a výdajovou stranou národních rozpočtů, je na odpovědnosti národních vlád, přičemž podléhá řadě pravidel na úrovni EU. Proto je spolupráce a koordinace mezi členskými státy eurozóny v otázkách fiskální politiky klíčovým prvkem, který pohání hospodářskou a měnovou unii.

HMU je postavena na několika silných seskupeních, která společně prokázala úspěšnost ve zvládnání svých poslání:

- **Evropský systém centrálních bank**, který spojuje centrální banky všech členských států EU, Eurosystem – tj. ECB spolu s národními centrálními bankami těch členských států, které přijaly euro – a ECB. Ta určuje měnovou politiku s jasným posláním zajistit cenovou stabilitu;
- **Evropská komise**, která prostřednictvím svého komisaře a generálního ředitele pro hospodářské a měnové záležitosti monitoruje a vyhodnocuje ekonomickou situaci v členských státech a vydává doporučení;
- **Rada** ve svém složení pro hospodářské a finanční záležitosti (Rada Ecofin), kde se setkávají vládní ministři pro hospodářství a finance ze členských států, aby definovali obecné zásady hospodářské politiky a rozhodli o doporučeních Komise, která se zasedání také účastní. Ministři z eurozóny se setkávají jako takzvaná Eurokupina – neformální seskupení, kterého se účastní Komise a ECB.

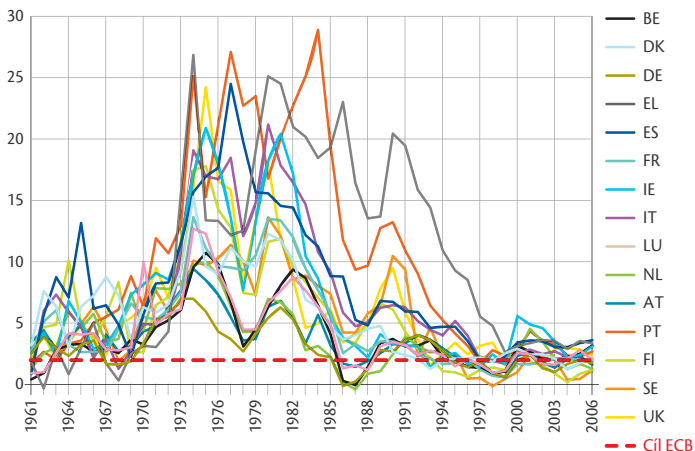

HOSPODÁŘSKÁ STABILITA – PŘÍNOS PRO VŠECHNY

Měnové turbulence a vysoká inflace během velké části 70. a 80. let přinesly potíže a nejistotu mnoha lidem. Během vytváření hospodářské a měnové unie ovšem inflace výrazně klesla. Od té doby je udržována na nízké úrovni. Primární úlohou ECB je udržování růstu cen ve střednědobém období na roční úrovni těsně pod 2 %. Historický vývoj inflace je zobrazen na grafu vpravo.

Inflační konvergence: eurozóna 12 (roční nárůsty v %)

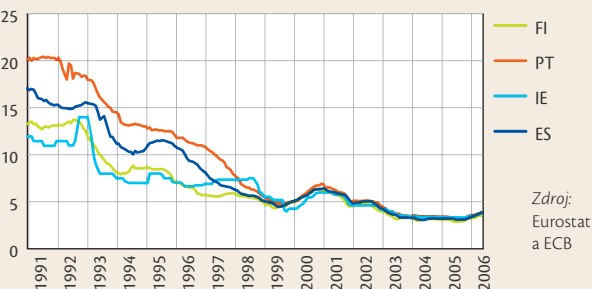

Zdroj: Evropská komise

Výhod, které nízká inflace a stabilní ceny přináší, je mnoho a prospívají firmám i spotřebitelům.

- Půjčky spotřebitelům jsou levnější a budoucí splácení jistější. Proto si mohou obyčejní občané půjčit snadněji a bezpečněji, například na pořízení domu nebo auta, s vyšší jistotou ohledně výše budoucích splátek.

Hypoteční úrokové míry ve čtyřech zemích eurozóny

Zdroj: Eurostat a ECB

- Firmy mají více pobídek k investování. Pokud je inflace vysoká a kolísá, věřitelé připočítávají k úrokové sazbě takzvanou rizikovou prémii. Pokud je inflace nízká a stabilní, tato riziková prémie není nadále potřebná, a proto mají firmy k dispozici více volných prostředků k investování – což prospívá růstu i pracovním příležitostem.
- Cenová stabilita prospívá společnosti, sociální soudržnosti a méně majetným. Kolísavé změny v inflaci prohlubují mezeru mezi bohatšími a chudšími vrstvami společnosti. Při stabilní inflaci jsou méně majetní lépe chráněni proti znehodnocování svého majetku a kupní síly.

JEDNOTNÁ MĚNA – DOPLŇK K JEDNOTNÉMU TRHU

Nutnost práce s mnoha měnami přináší náklady a komplikuje porovnání cen, a to i v rámci jednotného trhu. Jednotná měna – euro – tyto nevýhody odstraňuje a přináší prospěch spotřebitelům i firmám.

- Náklady na směnu peněz na hranicích, které patří mezi takzvané transakční náklady, v eurozóně zmizely. To snižuje náklady pro osoby cestující za obchodem, studiem nebo dovolenou. Dříve by jednotlivec s 1 000 německých marek v kapse, který cestoval přes 15 členských zemí a v každé z nich si směnil peníze, měl při návratu domů méně než 500 marek – aniž by si vůbec něco koupil. Pokud se dnes někdo vydá na cestu s 1 000 eur v kapse, vrátí domů se stejnou částkou.
- Euro přináší na jednotný trh cenovou transparentnost. Spotřebitelé a firmy mohou snadno porovnávat ceny za zboží a služby napříč EU. To má vliv na rostoucí konkurenci mezi dodavateli a udržení tlaku na snižování cen v eurozóně. Tato transparentnost je podporována nízkou a stabilní cenovou inflací, protože změny v relativních cenách lze snadněji identifikovat. Konkurence je nadále posilována růstem elektronického obchodování přes internet, které umožňuje snadné přeshraniční porovnávání cen.
- Transakční náklady mohou být velmi vysoké – před přijetím eura byly odhadovány na 0,3 až 0,4 % HDP v EU, tj. 20–25 miliard EUR. Velká část těchto nákladů vznikla firmám při transferech zboží, lidí a kapitálu po EU. Se snížením transakčních nákladů v eurozóně jsou tyto peníze nyní k dispozici pro produktivní investice do růstu a pracovních příležitostí a navíc je podpořen obchod v rámci Společenství. Kromě toho činí odstranění transakčních nákladů v rámci jednotného trhu eurozónu atraktivní pro zahraniční investice.

© Christophe Marjolet/PhotoAto

© Evropská společenství

© Imagesource

MEZINÁRODNÍ ROLE EURA

Euro je silná mezinárodní měna. Díky angažovanosti členských států eurozóny, silnému a viditelnému řízení měnové politiky ze strany ECB a velikosti a síle eurozóny jako celku se z eura stala atraktivní světová měna, jako je americký dolar nebo japonský jen. Tabulka 2 porovnává některé hospodářské ukazatele eurozóny a EU s USA a Japonskem:

© Christophe Marjalet/PhotoAlto

Tabulka 2

Klíčové ukazatele (2004)	Eurozóna	EU-25	USA	Japonsko
Počet obyvatel (v milionech)	311	459	294	127
HDP (v trilionech EUR, vypočten v paritě kupní síly)	7,6	10,3	10,2	3,3
Podíl na světovém HDP (% v PPP)	15,3	21,1	20,9	6,9
Vývoz (*) (zboží a služby jako % HDP)	19,5	12,8	9,8	13,6
Dovoz (*) (zboží a služby jako % HDP)	17,8	12,6	15,1	11,6

(*) Kromě vnitřního obchodu EU.

Zdroj: Údaje ECB, 2004.

Jak ukazuje tabulka, eurozóna je silný a otevřený obchodní blok. Tato otevřenost, v kombinaci se silou eura v HMU, přináší **několik výhod**:

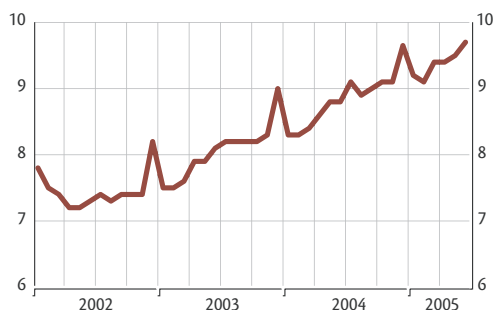
- Jako největší světová obchodní mocnost je eurozóna atraktivní destinací pro země, které chtějí obchodovat v rámci jednotného trhu. Firmy v eurozóně mohou fakturovat a platit v eurech, což snižuje jejich náklady a riziko a umožňuje lepší podnikatelské plánování.
- Euro je atraktivní rezervní měna pro ostatní země. Podíl eura na oficiálních devizových rezervách držených centrálními bankami na celém světě roste a koncem roku 2004 činil okolo 25 %, tedy o mnoho více, než činil v případě nahrazených národních měn.
- Síla eura a jeho rostoucí použití v mezinárodním obchodě dává eurozóně sílu v mezinárodních finančních institucích a organizacích, jako jsou např. Mezinárodní měnový fond, **Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)** a Světová banka. Protože členské státy jsou v těchto orgánech často přímo zastoupeny, Rada Ecofin, Komise a ECB se účastní relevantních zasedání těchto mezinárodních organizací samostatně, nebo jako součást delegace EU.

Euro v číslech

Při přípravě na spuštění eura bylo vtištěno okolo 14 miliard eurobankovek v hodnotě 633 miliard EUR a 52 miliard euromincí – za použití 250 000 tun kovu. Ráno 1. ledna 2002, při zavedení hotovostního eura, bylo v eurozóně k dispozici okolo 7,8 miliard bankovek v hodnotě 140 miliard EUR. Od té doby poptávka soustavně rostla, jak ukazuje graf vpravo (špičky v růstu jsou způsobeny zvýšenou poptávkou po bankovkách v období Vánoc):

Celkový počet eurobankovek v oběhu mezi rokem 2002 a červnem 2005 (v miliardách)

Zdroj: ECB

V roce 2005 bylo v oběhu téměř 10 miliard eurobankovek v hodnotě více než 500 miliard EUR a více než 63 miliard euromincí v hodnotě více než 16 miliard EUR – bankovky lze vybírat z více než 229 000 bankomatů v eurozóně.

ECB má výhradní právo opravňovat k vydávání eurobankovek. Jejich výroba je rozdělena mezi národní centrální banky. Euromince jsou vydávány členskými státy eurozóny v objemech schválených ECB.

Euro v obrazech

EUROBANKOVKY MAJÍ VŠECHNY STEJNÝ GRAFICKÝ VZHLED

Vzhled eurobankovek byl vybrán prostřednictvím soutěže uspořádané v EU. Vítězné grafické návrhy se inspirovaly tématem „doby a slohy v Evropě“ a vyobrazují architektonické slohy ze sedmi období evropské kulturní historie: klasický, románský, gotický, renesanční, barokní a rokokový, dobu železa a skla a moderní architekturu. Všechny vyobrazují architektonické prvky, jako jsou okna, brány a mosty. Bankovky mají různou velikost, nápadné barvy a vyvýšené části na povrchu, které pomáhají zrakově postiženým lidem rozpoznat jejich hodnotu.

Ochranné prvky

Eurobankovky i euromince obsahují vyspělé ochranné prvky na ochranu proti padělení. „Vyvýšený“ tisk na bankovkách poskytuje specifický pocit při dotyku. Bankovky jsou rovněž vybaveny vodotiskem, bezpečnostními proužky a hologramy viditelnými z obou stran. Mince jsou chráněny jedinečným složením kovu a strojově čitelnými prvky.

© ECB

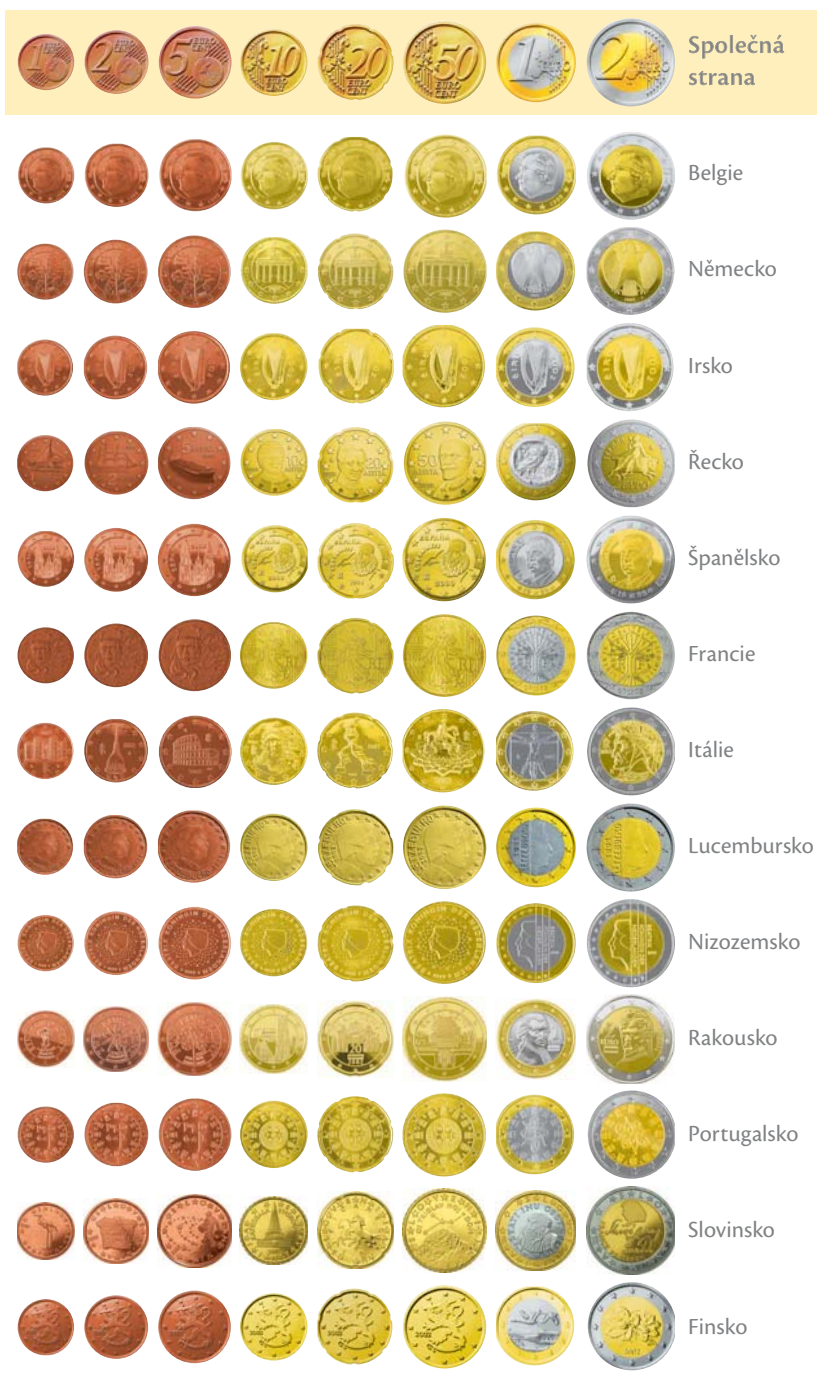
Na internetových stránkách ECB je umístěna animace znázorňující ochranné prvky: www.ecb.eu

EUROMINCE MAJÍ RŮZNÉ GRAFICKÉ PROVEDENÍ

Euromince mají jednu stranu stejnou a na druhé straně se liší podle jednotlivých zemí. Každý člen eurozóny si zvolil vlastní řadu motivů, které odrážejí jeho historii či kulturu – často formou souměřítky. Vedle členů eurozóny mají povolení vydávat euromince také Monako, San Marino a Vatikán. Verze společné strany na několika mincích zobrazují mapu eurozóny; tento motiv bude upraven, aby odrážel rozšířenou eurozónu. Nové verze společné strany se objeví na mincích vydaných novými členy eurozóny při přijetí eura a budou také postupně uváděny do oběhu stávajícími členy.

Speciální motivy pro speciální události

Každý členský stát eurozóny může jednou za rok vydat pamětní mince v hodnotě 2 eur. Tyto mince mají stejné vlastnosti a náležitosti a stejnou společnou stranu jako normální mince 2 eur. Jejich odlišnost spočívá v jejich pamětním vzhledu na národní straně. Například v roce 2005 vydalo Finsko pamětní mince 2 eura na oslavu založení Spojených národů a členství Finska; a Řecko vydalo v roce 2004 pamětní mince na oslavu olympiády v Aténách.

Slovník pojmů

Bretton Woods: Mezinárodní měnový systém schválený v roce 1944 největšími světovými průmyslovými mocnostmi. Požadoval od podepisujících stran, aby propojily své měny s cenou zlata, a podpořily tak mezinárodní měnovou stabilitu.

Centrální banka: Národní banka, která spravuje státní peněžní rezervy a reguluje fyzické množství peněz.

Ecofin: Rada Evropské unie ve složení zahrnujícím ministry hospodářství a financí členských států EU.

Eurokupina: Ministři hospodářství a financí členských států eurozóny.

Eurosystém: Součást ESCB, který je složen z centrálních bank eurozóny a z ECB.

Evropská centrální banka (ECB): Centrální banka pro eurozónu. ECB nezávisle stanovuje měnovou politiku eurozóny.

Evropská rada: Setkání hlav států a předsedů vlád členských států Evropské unie a předsedy Evropské komise.

Evropský měnový systém (EMS): Systém pro stabilizaci směnných kurzů, zavedený Evropským společenstvím v roce 1979 jako náhrada za „hada v tunelu“.

Evropský systém centrálních bank (ESCB): Zahrnuje centrální banky zemí EU a ECB.

Fiskální politika: Týká se správy a řízení vládních příjmů (např. daňových) a výdajů (např. výdaje na zdravotnictví).

Had v tunelu: Mechanismus pro omezení měnových fluktuací vůči americkému dolaru, zavedený Evropským společenstvím v roce 1972. „Had“ označuje měny, zatímco „tunel“ označuje americký dolar.

Jednotný trh: Celní unie se společnými politikami ohledně svobody pohybu kapitálu, zboží, pracovních sil a služeb. Jednotný trh je podobný trhu společnému, ale klade větší důraz na odstranění překážek obchodu, jako jsou technické normy a daně – je více „harmonizován“. EU byla nejprve společným trhem a Maastrichtskou smlouvou v roce 1992 se z ní stal jednotný trh.

Maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii): Byla podepsána v roce 1992 v nizozemském městě Maastricht mezi členskými státy Evropského společenství, rozšířila působnost Společenství, které se změnilo v Evropskou unii, a vedla k vytvoření HMU a zavedení eura.

Mechanismus směnných kurzů (ERM): Rys Evropského měnového systému, prostřednictvím kterého se členové EMS zavázali udržovat kurzy svých měn v úzkém rozpětí vůči sobě navzájem a okolo ECU. ERM byl v roce 1999 při zavedení eura nahrazen ERM II, kde jsou měny členských států EU propojeny s eurem ve flukuačním pásmu $\pm 15\%$.

Měnová politika: Zabývá se správou a řízením nabídky peněz v ekonomice, např. tisknutím peněz nebo stanovováním úrokových sazeb.

Rada (Rada Evropské unie): Je složena ze zástupců vlád členských států. Je to rozhodovací orgán Evropské unie. Zástupci vlád se setkávají v různých formacích Rady, například vládní ministři odpovídající za ekologické otázky se scházejí v „Radě pro životní prostředí“.

Římská smlouva (Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství): Byla podepsána v roce 1957 v Římě a založila Evropské hospodářské společenství, předchůdce Evropského společenství. Maastrichtskou smlouvou byla přejmenována na „Smlouvu o založení Evropského společenství“ (Smlouva o ES).

Smlouva o ES: Viz Římská smlouva.

Evropská komise ani osoby jednající jménem Komise neodpovídají za použití informací uvedených v této publikaci.

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu.

Můžete se s nimi seznámit na evropském serveru (<http://europa.eu>).

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007

Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky týkající se Evropské unie

Bezplatná telefonní linka (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Některé operátory mobilních sítí neumožňují přístup k číslům 00800 nebo mohou tyto hovory účtovat.

Evropská komise, generální ředitelství pro
hospodářské a finanční záležitosti
http://ec.europa.eu/economy_finance/

Eurostat – Statistický úřad Evropských
společenství
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Evropská centrální banka
<http://www.ecb.eu/>

Evropská komise
<http://ec.europa.eu/>

Euro
<http://ec.europa.eu/euro>

Evropská komise

JEDNA MĚNA PRO JEDNU EVROPU

Cesta k euru

2007 — 20 s. — 17,6 × 25 cm

ISBN 92-79-04472-9

© Evropská společenství, 2007

Kopírování je povoleno pouze se souhlasem autora.

Printed in Belgium

VYTIŠTĚNO NA NEBĚLENÉM PAPIŘE

JEDNA MĚNA PRO JEDNU EVROPU

Cesta k euru

Významným milníkem v dějinách je 1. leden 1999, kdy jedenáct zemí Evropské unie založilo měnovou unii s jednotnou měnou, eurem.

Eurobankovky a euromince byly uvedeny do oběhu 1. ledna 2002. Historie společné evropské měny se však vyvíjela dlouho a sahá až k počátkům samotné Evropské unie. Padesát let poté, co Římská smlouva položila základy dnešní EU, představuje euro největší a nejviditelnější úspěch v procesu evropské integrace.

Historické dobrodružství eura je popsáno v této brožuře a v příloženém plakátě, které lze získat od Evropské komise na internetové adrese http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/general/general_en.htm

Úřad pro úřední tisky
Publications.europa.eu

ISBN 92-79-04472-9

9 789279 044724